

Justitiedepartementet
111 52 Stockholm

Remissvar ”Straff för deltagande i en terroristorganisation”

Fremia är Sveriges största fristående arbetsgivarorganisation och företräder 5 500 medlemsorganisationer med tillsammans cirka 150 000 anställda. Medlemmarna är i huvudsak organisationer inom idéburen välfärd, civilsamhällesorganisationer samt kooperativa och värderingsstyrda företag. Spannet är stort: den vanligaste medlemmen har en anställd men bland våra medlemmar finns även några av Sveriges största arbetsgivare. Fremia förhandlar ett stort antal kollektivavtal med samtliga stora fackliga organisationer. Fremia bedriver också intressepolitiskt påverkansarbete för att utveckla de samhällsviktiga sektorer som våra medlemmar verkar i.

Forum - idéburna organisationer med social inriktning är en intresseorganisation för idéburna organisationer med social inriktning i Sverige. Forum verkar för ett samhälle där ett starkt ideellt engagemang och självständiga idéburna organisationer har goda förutsättningar att bidra till och utveckla vårt samhälle, demokrati och välfärd. Forum vill att civilsamhället ses som en central och värdefull del av samhällsutvecklingen. Bland Forums 38 medlemmar finns kvinno- och tjejjourer, Riksföreningen Sveriges Stadsmissioner, Svenska kyrkan, IOGT-NTO, Svenska Röda Korset och Rädda Barnen.

Giva Sverige är en branschförening som arbetar för tryggt givande. Vi är närmare 180 medlemmar som representerar en bredd av ideella organisationer med olika ändamål, av olika storlek och på olika platser i landet. Tillsammans samlade de in 9,7 miljarder kronor (2021) genom gåvor, bidrag och samarbeten från allmänheten, företag och organisationer. Giva Sverige arbetar med etisk, transparent och professionell styrning av ideella organisationer inom ramen för en omfattande Kvalitetskod. Medlemmar som uppfyllt Kvalitetskoden får använda märkningen ”Tryggt givande”.

Sammanfattning

Det är centralt att samhället klarar av att möta det hot mot människors säkerhet såväl som den fria och öppna demokratin som terrorismen utgör. Vi välkomnar därför regeringens ambition att stärka det arbetet. Med det sagt vill vi samtidigt poängtera vikten av arbetet mot terrorism aldrig får leda till att vi försvagar själva den demokrati vi vill värna och skydda. Vi vill påminna om de synpunkter som lämnats på förslaget till grundlagsändring, SOU 2021:15, och den följande prop. 2021/22:42 som föranledde denna promemoria. Vår fasta ståndpunkt är att inskränkningar av föreningsfriheten endast bör göras när alla andra verktyg är uttömda och kan inte nog understryka vikten av att risken för missbruk minimeras. Vi ställer oss fortfarande frågande till om denna inskränkning är nödvändig. Nedan följer också våra särskilda synpunkter på det författningsförslag om straffansvar för deltagande i terroristorganisation som denna promemoria avser, där vi bland annat önskar se en utförligare riskanalys och att dialog- och fredsprojekt i konflikttrabbade områden undantas tillämpningen på samma sätt som humanitär verksamhet.

Generella synpunkter på begränsningar i föreningsfriheten

Med ett brett stöd i konstitutionsutskottet – dock inte utan reservationer – röstade riksdagen igenom regeringens förslag om att begränsa föreningsfriheten för sammanslutningar som stödjer eller ägnar sig åt terrorism, varpå denna promemoria nu följer. Som intresseorganisationer för det civila samhällets organisationer ställer vi oss dock fortfarande frågande till hur tillämpningen av begränsningen kommer att falla ut i praktiken samt i vilken utsträckning de riskanalyser som gjorts är tillräckliga, exempelvis rörande definitionen av en terroristorganisation och hur den avgränsas. Vi hade önskat att regeringen i första hand satsat på att stärka rättsvårdande instansers förmåga att motverka terrorism utifrån redan befintlig lagstiftning framför denna grundlagsändring. Precis som bland andra Sveriges advokatsamfund och Amnesty påpekade i samband med SOU 2021:15 ser vi en betydande risk att inskränkningen kan komma att möjliggöra för ytterligare, framtida begränsningar av föreningsfriheten som idag inte är överblickbara. Vi kvarstår vid att begreppet terrorism kan förutses komma att förändras över tid och därmed öppna för ytterligare inskränkningar i föreningsfrihetens skydd genom förändring av lagstiftning som inte är på grundlagsnivå.

Särskilda synpunkter på DS 2022:6

Behov av utförligare riskanalys och förtydligande av centrala definitioner

Definitionen av flera begrepp i promemorian, däribland *"deltagande"*, *"terrorism"*, *"sammanslutning"*, och *"understödjande"* öppnar för framtida risker som vi menar inte diskuterats eller omhändertagits i tillräcklig omfattning. Precis som Svenska kyrkan vill vi varna för det faktum att terroristbegreppet i flera länder kommit att användas vidare än vad som var lagstiftarens avsikt i flera länder. Vi vet till exempel att anklagelser om terrorism är en utarbetad metod för att krympa det demokratiska utrymmet runt om i världen, exempelvis genom att stämpla olika typer av regimkritik och civil olydnad som terrorism. Mot bakgrund av detta blyxtbelyses vikten av rättssäkra skrivningar och praxis för att bedömningar av exempelvis civilsamhällesorganisationer som är aktiva i auktoritära och antidemokratiska stater inte ska riskera att bedömas som illegitima när de i själva verket är demokratiska motståndsrörelser. Vi menar att förtydligandet att begränsa det *"straffbara deltagandet till sådant som främjar, stärker eller understöder terroristorganisationen"* fortfarande lämnar öppet för osäkerheter.

Säkerställ att även dialog- och fredsbevarande verksamhet såväl som regimgranskande organisationer faller utanför tillämpningsområdet

Vi välkomnar att utredaren gör gällande att *"all humanitär verksamhet som opartiska humanitära organisationer utför"* inte faller innanför författningsförslaget tillämpningsområde. Detta är något som flera lyft i tidigare sammanhang och det är viktigt att civilsamhällets internationella humanitära arbete i kris- och konflikthärdar inte likställs med att *"understödja"* eller *"delta"* i en terroristorganisations verksamhet. Vi vill därtill se att författningsförslaget även inkluderar en tydlig skrivning om att det måste vara fortsatt möjligt för organisationer i civilsamhället att arbeta socialt förebyggande och våldspreventivt bland människor i utanförskap i Sverige såväl som utomlands utan att riskera att kriminaliseras.

Civilsamhällets organisationer är inte sällan intimt förbundna med sårbara sammanhang, och är ofta viktiga preventiva krafter som står nära utsatta miljöer där tilliten är låg, där våld finns och där människor kan se politisk extremism eller kriminalitet som ett alternativ. I den bemärkelsen ställer vi oss bakom Svenska Kyrkans påpekande att även olika former av dialog- och fredsbevarande verksamheter som bidrar till att förebygga inte minst extremism och radikalisering bör undantas lagens tillämpningsområde. Till sist vill vi understryka vikten av att det tydliggörs att inte heller den regim- eller institutionsgranskande verksamhet som t.ex. Amnesty, Human Rights Watch och Civil Rights Defenders bedriver riskerar att falla inom lagens tillämpningsområde.

Om införandet av en undantagsbestämmelse i terroristbrottslagen

Vi tillstyrker förslaget om en undantagsbestämmelse i terroristbrottslagen, som innebär att gärningar som med hänsyn till omständigheterna är att anse som *"försvarliga"* inte ska anses utgöra ett deltagande eller ett samröre med en terroristorganisation. Däremot skulle vi vilja se att kompletterades med en bredare uppsättning exempel.

Stockholm, 2022-08-22

Maria Alsander
Generalsekreterare, Forum

Charlotte Rydh
Generalsekreterare, Giva Sverige

Patrik Schröder
Samordnare civilsamhälle, Fremia